

یادداشت

۱۰ موتور محرک رونق بورس

دولت چهاردهم برای رونق دوباره بورس، به عنوان دماسنج اقتصاد، می‌بایست تصمیماتی راهبردی اتخاذ کند. بررسی این موضوع نیازمند ارزیابی مؤلفه‌های اثرگذار بر بازار سرمایه در سه بخش کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت است. با توجه به تصدی‌گری دولت و وزارتخانه‌های مختلف در شرکت‌های بورسی، اعمال مقررات حاکمیت شرکتی در بنگاه‌های تحت مدیریت دولت و انتصاب مدیران صاحب صلاحیت در شرکت‌های زیرمجموعه دولت، به‌ویژه در نهادهای مالی و ناشران بورسی، در بازگرداندن اعتماد سرمایه‌گذاران به بازار سرمایه نقشی مهم ایفا می‌کند.

برای بهبود اوضاع بورس در کوتاه‌مدت، نیازمند انتخاب افراد مناسب هستیم. در این زمینه ضرورت دارد افرادی انتخاب شوند که یک چارچوب ذهنی منسجم، به همراه علم به مسائل و موضوعات کلیدی بازار سرمایه با ظرفیت شنودگی و جمع‌بندی دیدگاه‌های متنوع در قالب چارچوب ذکر شده داشته باشند.

این افراد با توجه به گستردگی موضوعات اقتصادی مرتبط به وزارت اقتصاد، باید بتوانند با همراهی سایر وزارتخانه‌ها، نسبت به جلب حمایت‌های لازم برای تقویت وضع بازار سرمایه اقدام کنند. در میان مدت اثر حل مسئله نرخ بهره در بهبود وضع بازار سرمایه بسیار کلیدی است. اصلاح ساختار نظام بانکی و کنترل کسری بودجه هم می‌تواند در حل چالش نرخ بهره و در نتیجه رونق بورس مؤثر باشد.

مؤلفه دیگری که در میان مدت بر تقویت روند بورس مؤثر خواهد بود، اصلاح وضع تأمین مالی به شمار می‌رود که در زیرمجموعه اصلاح نظام بازار پول قرار دارد. تلاش دولت و نهادهای حاکمیتی در کاهش مجموع ریسک‌های سیاسی واقتصادی کشور به‌عنوان دیگر عامل تأثیرگذار در بازگشت رونق به بورس به حساب می‌آید. هرچند مسیر کاهش این ریسک‌ها زمان‌بر است اما دولت و حاکمیت می‌توانند با انجام اقدامات مثبت، تعهد خود را برای کاهش ریسک‌ها و تصمیمات خلق الساعه نشان دهند.

حذف قیمت‌گذاری دستوری در نرخ ارز نیما و همچنین در تعیین نرخ محصولات و خدمات شرکت‌ها را می‌توان دیگر اقدام اقتصادی بسیار مؤثر بر روند بورس معرفی کرد. اقدام مذکور در کوتاه‌مدت باعث بهبود وضعیت جریان نقدی شرکت‌های بورسی و سود آن‌ها می‌شود. حل بحران ناترازی انرژی به‌عنوان دیگر عامل مهم در رونق بازار سهام در میان مدت به حساب می‌آید. تأمین انرژی برق و گاز در همه ۱۲ ماه سال برای بسیاری از شرکت‌های بورس دشوار شده است. برنامه‌ریزی دولت برای حل این ناترازی انرژی می‌تواند اقدامی اثرگذار بر وضع تولید، فروش و در نهایت تقویت وضع بورس و رشد اقتصادی باشد. دیگر عامل مؤثر در رونق بورس، در میان مدت، اقدام دولت به پرداخت مطالبات شرکت‌هاست.

این امر به اصلاح وضع نقدینگی شرکت‌های بورسی و سرمایه‌در گردش آن‌ها منجر می‌شود. اتفاقاً بخشی از این مطالبات، مربوط به بازار انرژی است و رفع این چالش می‌تواند کمکی در حل ناترازی انرژی کند. در بلندمدت نیز باید رشد اقتصادی بهبود یابد. این درحالی است که هر کشوری نیازمند افزایش تولید ناخالص داخلی خواهد بود که چنین چیزی در بلندمدت از طریق تصمیمات درست محقق می‌شود.

این امر نیازمند سرمایه‌گذاری، تجهیز منابع

داخلی و بین المللی و تحقیق و توسعه داخلی

و ورود فناوری بین المللی از بیرون است و

دستیابی به این هدف در بلندمدت امکان دارد.

البته ذکر این نکته ضروری است که نرخ بهره

بالا به عنوان یک ریسک سیستماتیک به شمار

می‌رود. این مسئله به دنبال سیاست‌های

انقباضی دولت رخ می‌دهد که شرایط را برای

بازار سرمایه سخت می‌کند. به عبارت دیگر،

نرخ بهره بالا اصولاً همراه با رکود در بازار سهام

است. همچنین بازار سرمایه کشور از ابزارهای

متنوعی برخوردار بوده که قابلیت ایجاد شوک

مثبت در این بازار را دارند. بنابراین، نهادهای

اثرگذار و فعال در بازار سرمایه کشور می‌توانند

با بهره‌گیری از ابزارهای موجود در برخی موارد،

شوک مثبتی در بازار ایجاد کنند که روند مثبت

بازار را به دنبال خواهد داشت.

اقتصاد

دفتر مطالعات بخش عمومی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، به تازگی گزارشی با عنوان «نظام تأمین اجتماعی چندلایه در کشور استرالیا» منتشر کرده است. بر اساس این پژوهش، نظام تأمین اجتماعی یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین حوزه‌های مخارج دولت در این کشور محسوب می‌شود. مخارج این نظام در سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۲۳، حدود ۱۳۵ میلیارد دلار یا ۲۰ درصد از بودجه عمومی استرالیا را به خود اختصاص داده است. این کشور در سال ۱۹۰۸ پس از دوران رکود اقتصادی دهه ۱۸۹۰ و ظهور اتحادیه‌های کارگری و حزب کارگر با پیروی از دانمارک (۱۸۹۱) و نیوزیلند (۱۸۹۸) قانونی را برای معرفی مستمری سنی، که غیرمشارکتی و مخصوص افراد بالای ۶۵ سال بود تصویب کرد. در این قانون سه ویژگی شامل تأمین مالی از بودجه عمومی، عدم ارتباط میان نرخ پرداختی با درآمدهای گذشته فرد و در نهایت تکیه بر آزمون وسع، برای مستمری سنی در نظر گرفته شده بود. در سال ۱۹۰۹ مزایای از کارافتادگی با حفظ الگوی پرداخت مستمری سنی و در سال ۱۹۴۲ مزایای بازماندگان در نظام تأمین اجتماعی کشور استرالیا رونمایی شد.

در استرالیا همانند بسیاری از کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، مستمری بازنشستگی از سه لایه مستمری سنی، پس‌انداز اجباری از طریق طرح ضمانت مستمری و پس‌انداز داوطلبانه بازنشستگی تشکیل می‌شود. در لایه اول هدف اصلی، برآوردن حداقل نیازهای سالمندان و افراد با سایر گروه‌های سنی مورد پیگیری قرار می‌گیرد. در لایه دوم ایجاد بستر لازم جهت افزایش درآمد دوران بازنشستگی توسط افراد بسیار حائز اهمیت بوده و در لایه آخر توزیع ریسک‌های مالی بین بخش‌های دولتی و خصوصی با مدیریت مسئولانه در دستور کار است. اگرچه این سه لایه به‌عنوان یک نظام توصیف می‌شوند اما تفاوت‌هایی بین آن‌ها در قالب مزایای بازنشستگی، میزان پوشش، نحوه تعدیل و تأمین مالی وجود دارد. طرح مستمری سنی یک برنامه مبتنی بر آزمون وسع در هر دو ابعاد درآمد و دارایی است که نقطه قوت سازوکار مهیا ساختن درآمد بازنشستگی را به خود اختصاص می‌دهد. مزایای این طرح از طریق بودجه عمومی دولت و مالیات‌ها تأمین مالی می‌شود. هدف از این طرح ارائه تور ایمنی درآمدی جهت برآوردن حداقل استاندارد معقول زندگی برای سالمندان و دیگر گروه‌های سنی است. این امر اساساً پایه درآمدهای بازنشستگی اکثر افراد کم‌درآمد تا متوسط را تشکیل می‌دهد. همچنین گستره آن شامل افرادی است که بیشتر از حد انتظار عمر می‌کنند و افرادی که به دلیل دوره‌های بیکاری مسئولیت‌های مراقبتی کار پاره‌وقت یا گذراندن بخشی از زندگی کاری خود در خارج از کشور، کمتر از میانگین اشتغال تمام‌وقت در آمد دارند. طی این طرح افراد از خطرهای ناشی از نوسانات بازار مالی، تورم و طول عمر زیاد محافظت می‌شوند. باید به این نکته توجه داشت طرح مستمری سنی را نمی‌توان مستقیماً با مزایای

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی بررسی کرد

نظام تأمین اجتماعی چند لایه در استرالیا

ز اهداف جایگزین درآمد دوران بازنشستگی طراحی نشده اما محاسبات نشان می‌دهد به‌طور متوسط با در نظر گرفتن مجموعه مقروضات در نتیجه مزایای دو لایه اول و دوم، فردی با سطح درآمد متوسط برابر با ۷۵ درصد متوسط درآمد عادی هفتگی از نرخ جایگزینی ۷۳ درصدی برخوردار است.

لایه سوم

لایه سوم سیستم بازنشستگی عموماً ناظر بر بخش داوطلبانه سیستم بازنشستگی با مشوق‌ها و انگیزه‌های مالیاتی به حساب می‌آید. در این لایه افراد با درآمد بالا که ظرفیت پس‌انداز بالایی دارند با دریافت امتیازات مالیاتی سخاوتمندانه برای دوران بازنشستگی خود پس‌انداز داوطلبانه انجام می‌دهند. طرح‌های این لایه را می‌توان به‌طور گسترده‌تری شامل سایر اشکال پس‌انداز داوطلبانه مادام‌العمر، مسکن تحت تصرف مالک، سایر دارایی‌های مالی و دارایی‌های تجاری طبقه‌بندی کرد. به موجب این لایه، افرادی که درآمد بالاتری دارند می‌توانند نرخ جایگزینی خود را جبران کرده و از سطح مشابهی نسبت به افراد با سطوح درآمدی پایین‌تر برخوردار باشند. در کشور استرالیا مزایای طرح مستمری سنی از سن ۶۶ سال و شش ماه برای مردان و زنان قابل پرداخت بود اما این مقدار در ۱ ژوئیه ۲۰۲۳ به ۶۷ سال افزایش یافت. همچنین حداقل سن برای درخواست دریافت مزایای بازنشستگی برای متولدین قبل از یکم ژوئیه ۱۹۶۰، ۵۵ سال است که این رقم برای متولدین پس از این تاریخ افزایش یافته، به‌طوری که حداقل سن برای متولدین ۳۰ ژوئن ۱۹۶۴، ۶۰ سال است. استرالیا جزو کشورهایی به شمار می‌رود که بیشترین میزان پوشش جمعیت در سن کار را برای بازنشستگی دارد. در این کشور کارفرمایان موظف هستند که تقریباً به تمام کارکنان خود خدمات بازنشستگی ارائه دهند. به این ترتیب کارکنان نیز به‌صورت خودکار به این طرح‌ها می‌پیوندند. این لایه‌ها می‌توانند در قالب لایه‌های مشارکتی و غیرمشارکتی عمل کنند.

بازنشستگی

مفهوم بازنشستگی در استرالیا در طول زمان دچار تغییر و تحول شده است. در گذشته، بازنشستگی به‌عنوان تغییر ناگهانی از یک شغل تمام‌وقت به ترک دائمی بازار کار تلقی می‌شد اما امروزه حرکت به مشاغل پاره‌وقت

کنترل بیشتر فعالیت‌های سوداگرانه و سفته‌بازی

طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی در مجلس نهایی خواهد شد

تصمیم بگیرد.» نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی با اشاره به جزئیات طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی افزود: «طرح مالیات بر سوداگری معاملاتی را در بر می‌گیرد که مازاد بر نیاز مصرف در چهار حوزه طلا، ارز، خودرو و ملک انجام می‌شود.» طغیان‌ی یادآور شد: «هدف طرح آن است که بازیگران بازارهای مزبور، با عملیاتی شدن مالیات بر سوداگری، کمتر وارد سوداگری شوند.»

تأثیر قانون مالیات

در آستانه تعیین تکلیف نهایی طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی در مجلس، اثر تبدیل این طرح به قانون، بر بازار سرمایه مورد توجه قرار